

Ügyszám: **431/B/1992**
Keltetés: **Budapest, 1993.03.16 12:00:00 de.**
Előadó bíró: **Sólyom László Dr.**
Közlöny információ: **17/1993. (III. 19.) AB határozat**
Közzétéve a Magyar Közlöny 1993. évi 31. számában
AB közlöny: **II. évf. 3. szám**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére hivatalból indított eljárás alapján - Dr. Vörös Imre alkotmánybíró különvéleményével - meghozta a következő

határozatot:

A 1047/1974. (IX.18.) MT határozat 6. pontja - amelynek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság 37/1992. (VI.10.) AB határozatával megállapította - azon a napon veszti hatályát, amelyen hatályba lép a közzolgálati rádió és televízió felügyeletéről szóló az a törvény, amellyel az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében meghatározott jogalkotói feladatát teljesíti, s ezzel a mulasztásával okozott alkotmányellenes helyzetet megszünteti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

1. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben 1992. június 8-án kelt 4. sorszámú határozatával, melyet 37/1992. (VI.10.) AB számon tett közzé, megállapította az 1047/1974. (IX.18.) MT határozat 6. pontja (a továbbiakban MTh.) alkotmányellenességét, de az alkotmányellenes rendelkezés megsemmisítése időpontjának meghatározása tekintetében az eljárást 1992. november 30-ig felfüggesztette. Ugyanezzel a határozatával az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az Országgyűlés elmulasztotta az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében meghatározott jogalkotói feladatát. Ezért az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy a közzolgálati rádió és televízió felügyeletéről, továbbá a kereskedelmi rádió és televízió engedélyezéséről, illetőleg a rádióval és televízióval kapcsolatos tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról szóló törvényt, vagy törvényeket 1992. november 30-ig alkossa meg.

2. A határozatban megszabott határidő eredménytelenül letelt. Az Alkotmánybíróság 1992. december 1-jén kelt 4. sorszámú végzésével ezért elrendelte az MTh. megsemmisítése időpontjának meghatározása tekintetében felfüggesztett eljárás folytatását.

3. A 3. sorszámú határozat indokolásában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az MTh. 6. pontja nem azért alkotmányellenes, mert a Magyar Rádió és a Magyar Televízió felügyeletét a Kormányra bízta, hanem azért mert semmilyen törvény nem tartalmazza a rádió és a televízió vonatkozásában a véleményszabadság érvényesülését biztosító jogi és szervezeti rendelkezéseket. Az Alkotmánybíróság - a 64/1992. (XII.11.) AB végzéssel összhangban - ismételten rámutat arra, hogy ez az alkotmányellenes helyzet nem orvosolható sem a kormányfelügyelet megszüntetésével, sem más szervre bízásával, sem bármilyen más részkérdés szabályozásával, hanem kizárólag a garanciális szabályok megalkotásával.

Az Alkotmánybíróság nyomatékosan felhívja az Országgyűlés figyelmét az alkotmányellenes mulasztásra. Az Alkotmány 61.§(4) bekezdése az Országgyűlést kötelezi arra, hogy a közszolgálati rádió, televízió és hírügynökség felügyeletéről a pártok és a képviselők kölcsönös engedményekkel legalább a minősített többséget elérően közös álláspontot alakítsanak ki.

Amíg viszont az Országgyűlés nem tesz eleget kötelességének, az Alkotmánybíróság a 37/1992. (VI.10.) AB határozat indokolása IV. részében kifejtett érveivel megegyezően, a helyzet jogi kezelhetőségének érdekében az MTh-t nem semmisíti meg.

Dr. Sólyom László
előadó alkotmánybíró
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Ádám Antal
alkotmánybíró

Dr. Herczegh Géza
alkotmánybíró

Dr. Kilényi Géza
alkotmánybíró

Dr. Schmidt Péter
alkotmánybíró

Dr. Szabó András
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön
alkotmánybíró

Dr. Vörös Imre
alkotmánybíró

Dr. Vörös Imre alkotmánybíró különvéleménye

1. Az Alkotmánybíróság 37/1992. (VI.10.) AB határozatában az alkotmányellenesnek minősített 1047/1974. (IX.18.) MT. határozat 6. pontja megsemmisítésének időpontja meghatározását helyezte kilátásba az esetben, amennyiben az Országgyűlés 1992. november 30-áig a közszolgálati rádió és televízió felügyeletéről szóló törvényt nem fogadja el. Ez a döntés okszerűen következik az Alkotmánybíróság alkotmányos funkciójából, mely ez esetben az alkotmányellenes helyzetnek a jogszabály megsemmisítése révén történő megszüntetése. Ezt a funkciót fejezi ki az Alkotmánynak az Alkotmánybíróság hatásköréről rendelkező 32/A.§(2) bekezdése ("alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a

törvényeket és más jogszabályokat") . Ezzel egybehangzóan rendelkezik az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. tv. 40. §-a is (továbbiakban: Abtv) .

E jogszabályi rendelkezések az Alkotmánybíróságnak alkotmányos kötelezettségévé teszik a megsemmisítést: az Alkotmánybíróságnak nincs mérlegelési joga a tekintetben, hogy az alkotmányellenesnek deklarált jogszabályt megsemmisíti-e, még akkor sem, ha ez adott esetben jogbizonytalansághoz vezet.

2. Az Abtv azonban - számolva az alkotmányellenesség és a jogbiztonság közötti konfliktus lehetőségével - arra lehetőséget ad [43.§(4) bek.] , hogy az alkotmánybíróság mérlegelje a megsemmisítés időpontjának meghatározását, és az időpontot a jogbiztonság szem előtt tartásával határozza meg.

Az Alkotmánybíróságnak tehát módja van az időhatározásra vonatkozó keretek [Abtv 43.§(4) bek.] között annak mérlegelésére, hogy a jogbiztonság szempontjára is figyelemmel az alkotmányellenesnek deklarált jogszabály által érintett helyzet jogi kezelhetőségét fenntartsa. A jogalkotó az időhatározás mérlegelésen nyugvó lehetővé tételével szabta meg azt a végső határt, ameddig az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes helyzet és a jogbiztonság konfliktusának feloldásában elmehet. Ezen túlmenően a jogalkotó nem kívánt az Alkotmánybíróság számára mérlegelési lehetőséget biztosítani: az alkotmányellenességnek az alkotmányozó (a jogalkotó) szándéka szerint az Alkotmánybíróság által meghatározott időpontban meg kell szűnnie. Az alkotmányellenes helyzetnek meghatározatlan ideig történő tolerálása ugyanis a jogbiztonság (a helyzet jogi kezelhetősége) szempontjával már nem indokolható, de ellentétes lenne az alkotmánybíráskodás említett funkciójával és az Alkotmánybíróság ebből okszerűen következő, az Alkotmányban és az Abtv-ben tételes jogilag rögzített hatáskörével is. Sőt: az alkotmányellenesség bizonytalan ideig történő fennmaradása éppen magát a jogbiztonságot ásná alá.

3. Az alkotmánybíróság megsemmisítési hatásköre nem véletlenül kötődik tételesjogilag az időhatározáshoz. Az időhatározás ugyanis az a jogintézmény, amellyel a jogi hatály beálltát vagy megszűnését időponthoz kötik. Ezzel szemben a feltétel olyan bizonytalan jövőbeli esemény, melynek bekövetkeztétől a hatály beállása, vagy megszűnése függ. A két jogintézmény közötti különbség abban áll, hogy míg a feltétel fogalmilag bizonytalan esemény, melynek bekövetkezése is ennek megfelelően bizonytalan, az időhatározás: az időpont bekövetkezése mindig biztos.

4. Az Alkotmány és az Abtv tehát dogmatikailag, de jogpolitikailag is indokoltan tagadja meg az Alkotmánybíróságtól - hatáskörére vonatkoztatva - azt a lehetőséget, hogy a megsemmisítést feltétel - és nem időpont - meghatározásától tehesse függővé. Ilyen hatásköre az Alkotmánybíróságnak nincs.

5. Az adott esetben határozatában az Alkotmánybíróság a megsemmisítést ahhoz a feltételhez köti, hogy az Országgyűlés

majd megalkotja a közszolgálati rádió és televízió felügyeletéről szóló törvényt. Erre sem az Alkotmány, sem az Abtv nem ad jogi lehetőséget. Az időhatározástóli tartózkodást ugyanis nem ellensúlyozza - a megsemmisítésre vonatkozó - feltétel szabása. Sőt: a feltétel megfogalmazásával az Alkotmánybíróság az Országgyűlésre hárítja az alkotmányellenesség megszüntetésének feladatát, holott az Országgyűlés - ismeretes módon - a rendelkezésére álló - az alkotmánybíróság által rendelkezésére bocsátott - féléves határidőn belül nem tudta megalkotni a kérdéses törvényt. Ez a körülmény ékes példája annak, hogy az alkotmányellenesség megszüntetését nem lehet egyedül és végső soron magára a pozitív jogalkotóra bízni. Az Alkotmánybíróság alkotmányos feladata éppen az, hogy az alkotmányellenes helyzetet végső soron az időhatározás bizonyosságával megszüntesse.

Nem kétséges, hogy a megsemmisítés ebben az esetben nem rendezi a közszolgálati rádióra és televízióra vonatkozó törvény megalkotásának elmaradása miatt amúgy is fennálló alkotmányellenességet. Ez azonban ennek az ügynek az elbírálásától független kérdés, hiszen jogalkotási hatásköre az Alkotmánybíróságnak nincs. Másfelől viszont sem az Alkotmány, sem az Abtv nem ad jogi lehetőséget arra, hogy az Alkotmánybíróság tartózkodjon valamely alkotmányellenes helyzet megszüntetésétől pusztán azért, mert a megsemmisítéssel nem old meg egy másik - jelen esetben egy törvény megalkotásának adódó elmaradásából adódó - alkotmányellenességet.

Budapest, 1993. március 16.

Dr. Vörös Imre
alkotmánybíró